

KAPITEL 3

OM AT SIGE JA TIL MILITÆRET

Målet for min flugt fra det mørke Jylland havde jo oprindeligt været København, men under hele mit højskoleophold havde jeg ikke en eneste gang været i storbyen. I det lille pusterum indtil jeg i juli 1966 skulle starte i Livgardens træningslejr – som jeg til min skræk havde opdaget også lå langt uden for byen – nåede jeg heller ikke mere end halvvejs ind til hovedstaden, idet jeg af pengemangel besluttede at flytte sammen med Lotte i mine forældres lille skråtelt på Nærum campingplads. Desværre flygtede min bror Niels Jørgen over til os fra præstegårdens ulyksaligheder, og med ham i samme trepersoners telt dæmpedes vores eksplosive, nyfundne lykke sig en smule. Men uden mit eget beredvillige Lottekorps var jeg næppe kommet helskindet gennem militærtiden, ja, måske gennem livet.

Jeg fik arbejde på Brüel & Kjærs store teknologiske fabrik lige i nærheden. Det var intet problem i disse tider med fuld beskæftigelse, hvor man tog sig et arbejde den ene dag og smed det væk den næste, hvis man ikke brød sig om det. Her stod jeg dagen lang omgivet af oliesprøjt og borede rør ud i klumper af jern for at forvandle dem til accelerometre. Faktisk laver de dem stadigvæk den dag i dag, sandsynligvis ved hjælp af mekaniske robotter, mens jeg på gammeldags vis følte mig som en nedslidt Charlie Chaplinsk robot fra *Moderne Tider*. Værkføeren, som kasserede halvdelen af mine accelerometre på grund af fejl på under en hundrededel millimeter, men ikke kunne finde andre nyttige idioter, prøvede at opmuntre mig til at fortsætte ved at indpode stolthed i mig. ”For du må jo ikke glemme, at da vore accelerometre bliver brugt i

både amerikanske og sovjetiske rumraketter, skal de laves med militær præcision.”

Jeg tror, at det var mit første klodsede forsøg på at bygge bro mellem Øst og Vest, og jeg kunne da kun være stolt over, at de havde udvalgt lige netop mig. For det var en opløftende og spændende tid, hvor USA i selvsamme juni landede sit første ubemandede rumskib, Surveyor 1, på månen og sendte 11.237 billeder ned til os. Problemet var blot, at jeg hverken kunne se dem eller de apparater, jeg borede med i den infernalske larm, fordi mine øjne hurtigt klistrede helt til af olien. Det sved overalt, og når jeg kom hjem til campingpladsen indsmurt i olie, nyttede det ikke at blande det med velduftende Ortho-Gynol. Jeg kunne sende ting til månen, men ingen frelsende engel magtede at få mig selv op at stå, når jeg først havde lagt min værkende og afkræftede krop til hvile efter fyraften.

Derfor så jeg virkelig frem til min befrielse på Amerikas Uafhængighedsdag 4. juli, hvor jeg skulle starte med bjørnehue i Livgarden. At

En lærer, der mange år efter arrangerede mit foredrag på sin skole og påstod, vi havde været i Livgarden sammen, tog dette billede fra førstedagen, hvor vi afleverer vores ydre identitet. Jeg ses yderst til højre og var nyklippet, da mine forældre straks havde sendt mig til barberen med det lange hår, jeg kom hjem med fra højskolen.

stå stolt med rank ryg i to timer foran et kongeslot kunne da ikke være værre end at stå olieindsmurt fra top til tå i otte timer. Jeg anede helt sikkert ikke, hvad jeg gik ind til, da jeg meldte mig frivilligt, men endelig stod jeg i kø for som en anden straffefange at aflevere mit civile tøj i Sandholmlejren, som Livgarden dengang huserede i. De fire måneders hårde rekrutttid tilbragte vi dog på den mindre charmerende Sjælsmarks kaserne, og det var der, det først gik galt.

Den hårde træning klarede jeg udmærket, da jeg i min gymnasietid havde trænet yderst dovent i Esbjerg Atletikklub, hvor jeg blandt andet havde opnået danmarkrekorden i højdespring for unge, i øvrigt efter en lang druktur og en nat helt uden søvn. Så selvom jeg som alle de andre hadede at blive vækket midt om natten af skrigende sergenter for at blive kommanderet ud på stroppeture, hvor vi skulle ligge under vandet og trække vejret gennem bøssepipen, ja, så kunne det ikke slå mig mere ud, end når min far i tide og utide havde vækket mig i min eftermiddagsøvn for at kommandere mig ud på lige så meningsløst havearbejde. Langt værre var det i en uendelighed at skulle pudse støvler – noget, jeg i præstegården jo havde haft tjenestepigerne til – og gejle dem så spejlglatte, at jeg kunne se mit eget undertrykte ansigt deri.

Langt værre end alt det fysiske – og det var uden tvivl mit virkelige problem – var det at skulle indordne sig under denne dårekistegale psykiske terror helt uden de flugtmuligheder, jeg trods alt i skoletiden havde kunnet finde i diverse gradbøjninger af pjækkeri. Pludselig indså jeg, at den sorte skoles kæft, trit og retning var den rene bogstavleg i sammenligning med denne galeanstalt, hvor udtrykket stammer fra og med en vis ret hører hjemme. I skolen udskiftedes ens plageånder på skift efter et forudsigeligt mønster hver time. Her følte det, som om man i alle døgnets timer skulle løbe spidsrod gennem en række brølende officerer, og uanset hvilke anstrengelser man gjorde sig, var det forkert. At jeg i en kort tid passivt affandt mig med urimelighederne skyldtes uhyggeligt nok, at jeg i høj grad allerede var programmeret til dem gennem min fars tilslørede bebrejdelser, som havde fået mig overbevist om, at jeg faktisk var doven og havde brug for at lære lidt disciplin. Så det værste ved at blive overfuset af sergenter, der ikke var meget ældre end én selv, var

Inden mit oprør mod Livgarden for alvor udviklede sig, sørgede jeg for at få taget nogle billeder i gallauniform, for at mine forældre i Vestjylland skulle have noget lige så stolt at vise frem som den mundering, Ivar Hansen var kommet hjem i.

meget hurtigt at blive hjernevasket ind i en overbevisning om, at årsagen til det, man først havde reageret på som ”urimeligheder”, faktisk lå i én selv.

Der skal ikke herske nogen tvivl om, at vi alle forbandede vores undertrykkelse langt væk og for de flestes vedkommende resignerende

affandt os med den på grund af den samtidige indoktrinering af stolthed: ”Hvis I virkelig har tænkt jer at blive livgardister, så må I igennem dobbelt så meget som almindelige soldater.”

Krigsfange

I begyndelsen sad vi alle ligesom fængselsfanger på Sjælsmark og udtænkte spøgende planer om, hvordan vi kunne komme ud af det helvede, vi var havnet i. Det var under en af disse flugtseancer, at jeg indgik et væddemål om en hel kasse øl om, at jeg kunne komme ud af det på mindre end en måned. Det var dengang, hvor man var rekrut i fire måneder og skulle være i trøjen i 14, hvilket for et ungt menneske forekom at være en endeløs frihedsberøvelse. Heraf var kun de sidste to måneder i ”kongens klæder” foran Amalienborg, men det forhold var nok det sidste, vi havde tænkt på, dengang vi frivilligt havde meldt os til det, vi endnu ikke vidste var den hårdeste gren af militæret. Gennem hele historien har de undertrykte følt sig berettiget til at føre deres egen undertvingelse videre på egne børn, og mange af mine medrekrutter var stærkt tilskyndet af deres fædre, der selv engang havde fået deres udsyn begrænset af bjørneskindshuen.

Jeg var ikke den første i kompagniet, der havde fundet på at gå til militærlægen med klager over ditten og datten i et forsøg på at blive fritaget fra den hårdeste træning. Men allerede dagen efter væddemålet forsøgte jeg mig hos lægen med en historie om at det ”trykker underligt i hovedet”. Det var nemlig ikke den rene løgn, og nu var jeg i al fald besat af at ville vinde den kasse øl, hvilket viser, at jeg stadig følte mig som en del af holdfællesskabet på det tidspunkt. Mit forehavende lykkedes naturligvis ikke, og når jeg overhovedet gik videre med det for i det mindste at gøre det til en spøg, skyldtes det noget helt andet, som efter opholdet på Krogerup netop var begyndt at trykke i mit hoved. Jeg kunne simpelthen ikke leve med, at officererne hele tiden brugte udtryk som ”de gule” eller ”de røde” om dem, vi en dag skulle ud at skyde. Som jeg husker det, var det mit første intuitive oprør mod racisme, for i dette kæft, trit og retning-tyranni nyttede det ikke noget at protestere

hølydt med argumenter om, at ”de gule er jo også mennesker”, ”de røde har jo ikke frivilligt valgt deres politiske system” eller lignende naive betragtninger.

Vi var jo verdenshistoriens første heldige og trygge generation, der hyggede os under atomparaplyens gensidige beskyttelse, så selve tanken om, at der overhovedet ville udbryde krig mod en ”gul” fjende på den anden side af jorden eller mod ”de røde” i Europa – hvor atomraketternes terrorbalance jo havde skabt en evig fred, som ingen gammeldags soldaterhær ville turde at udfordre – oplevede vi som både grotesk og latterlig.

Jeg reagerede lige så meget på forbuddet mod i vores fritid at gå på visse navngivne barer i København, hvoraf Centralhjørnet stadig eksisterer som bøssebar. Jeg husker ikke, hvad officererne kaldte den slags mennesker, blot at det var enormt hadsk, og at udtrykket ikke var ”bøsse”, da det ikke måtte give associationer til vores næsten hellige og positivt ladede ”gøb”, der blev kærligt pudset i én uendelighed. Deres afstandtagende forbud gav mig medfølelse over for menneskene bag dette krænkende fjendebillede – som tilmed befandt sig midt iblandt os – og flere gange gik jeg nysgerrigt forbi Centralhjørnet i Kattesundet for gennem vinduerne at overbevise mig selv om, at ”de mennesker ligner da fuldstændig alle os andre”. Hvor dybt homofobien lå i os, kom til udtryk i diskussionerne om diverse flugtmuligheder, hvor alle var klar over, at den letteste måde at slippe ud af militæret på – eller undgå at komme ind i det – var at spille ”bøssekarl” eller blot påstå, at man var det. Men skønt vi alle hadede militæret, kunne ingen få sig selv til at søge en let flugt ved at tage dette unævnelige i sin mund. Heller ikke jeg kunne få mig selv til i det dulgte at gå ind på fjendens forbudte områder og blev, trods min emotionelle modstand, en langvarig militær fange af min egen homofobi.

Det var snarere mit forhold til rigtige bøsser end tidens fordomme, der fik mig til at kaste mig ud i min endelige frihedskamp. Allerede den første dag, hvor vi blev kommanderet ud på skydebanen, gik jeg fuldstændig i baglås, da vi skulle skyde mod en målskive med en menneskefigur på. Det var mig komplet umuligt. Jeg tror, at jeg skød et enkelt

eller to skud uden om målet for lige at kunne sige, at jeg havde gjort det, men derefter nægtede jeg pure. I dag føler jeg, at det var utrolig klodset af militæret allerede på førstedagen at stille os over for et ”menneske”, når målet lige så godt kunne have været en darts-kive. Vi ved jo alle, hvor hurtigt man kan hjernevaskes ind i voldens logik, blot det sker gennem gradvis optrapning. Den dag tabte militæret min aktive støtte, og intet fjendebillede var fra nu af større end militæret selv.

For at undgå igen at skulle marchere den lange vej ud til skydebanen gik jeg nu til militærlægen med klager over ondt i benet, og jeg begyndte at halte og slæbe det højre ben efter mig. Lægen gav mig efter nogle besøg fritagelse fra at marchere, men det fandt mine sergenter sig ikke i og beordrede mig til på cykel at følge efter de andre. Det var med en vis hoveren, jeg gjorde det i begyndelsen. Med min bøsse over skulderen må synet have forundret de civile, men ude på skydebanen kom sergenterne lige vidt. Det var mig absolut umuligt med mit ”værkende ben” at lægge mig ned på skydebanen som de andre, påstod jeg. Efter forgæves at have forsøgt det nogle gange blev officerer og militærlæge så enige om at sende mig til undersøgelse på militærhospitalet inde på Rigshospitalet

Fra mit første besøg hjemme hos min stolte mor. Enten er det fra før, jeg begyndte at gå med krykke, eller også har min far bedt mig stå uden, mens han tog billedet.

i København. Det glædede jeg mig til, og jeg hoverede over for de andre over, at det allerede var lykkedes mig at få en hel dag fri. ”Jeg skal nok vinde den kasse øl!” sagde jeg triumferende på det tidspunkt, hvor der stadig var udbredt forståelse for mit udbryderforsøg.

Den første læge, der undersøgte mig, kunne ikke finde årsagen til ”skaden” i mit ben, men mumlede et eller andet om diskusprolaps og sendte mig videre til en anden afdeling. Det var igen en kæmpe sejr at få endnu en fridag til at tage på bytur og sidde i befriende venteværelser frem for at blive væltet ud af sengen midt om natten og vade gennem muddergrøfter med hele hovedet malet grønt. Men ordet diskusprolaps havde jeg ikke hørt tidligere og gik derfor på universitetsbiblioteket for at forske i det og forberede mig på, hvad jeg skulle sige og gøre, når lægerne slog mig på benet med deres lille hammer. Jeg skal godt nok tilstå, at jeg blev slemt forskrækket, da jeg læste, hvad diskusprolaps kunne medføre af lammelser, og for en kort stund tænkte jeg alvorligt på at opgive mit løgnagtige spil, mens det endnu var en leg. Men når jeg nu var kommet så langt så let, skulle der måske kun en lille smule mere til for helt at blive smidt ud af militæret. Så jeg forberedte mig, så grundigt jeg kunne, på næste undersøgelse ved at få Lotte til at slå og knibe mig i benene, uden at jeg viste tegn på følelser i det højre med dets føleforstyrrelser og smerter.

Lægerne endte med at blive enige om, at det tydede på diskusprolaps, og at jeg en af de følgende dage skulle røntgenfotograferes. Igen en stor sejr, for det betød også, at jeg nu hyppigere fik lov til at overnatte hjemme hos Lotte, som havde fået en lille lejlighed med altan på Peter Rørdamsvej 50 i Lyngby tæt ved stationen. Mens mine kammerater kun fik natteorlov hver anden weekend, fik jeg det hyppigt i rekruittiden, også midt på ugen, og havde tilmed den fordel, at jeg kun skulle nogle få stop med toget.

Efter røntgenfotograferingen så lægerne nu pludselig bekymrede ud, da meget tydede på, at en af mine diskuskerner enten truede eller var i gang med at bryde igennem diskusskivens bindevævsring og ledbånd bagud mod rygmarvskanalen – sandsynligvis forårsaget af et fald under øvelserne, hvilket alt sammen kunne true med at gøre mig permanent

lam. Jeg husker ikke præcis, hvordan de formulerede det, men jeg blev virkelig forskrækket, samtidig med at jeg prøvede at slå det hen med, at det nok var noget, de sagde for netop at forskrække mig og se, om jeg virkelig spillede skuespil over for dem. Da jeg stadig ikke ville give op, blev de enige om at indlægge mig til yderligere undersøgelser. Men da der på det tidspunkt ikke var plads på militærhospitalet, gav de mig to ugers sygeorlov og krykker for at skåne benet. Jeg husker i dag ikke helt rækkefølgen af forløbet, men jeg kom i al fald triumferende hjem til Lotte og foreslog, at vi tog på ferie sammen. Det havde vi ikke lige pengene til, så den første uge gik jeg ud for at finde arbejde.

Samme mandag morgen fik jeg arbejde på Lyac-fabrikken på den anden side af jernbanen – kun få husblokke fra, hvor vi nu boede – og her stod jeg i fem dage og lavede bilbatterier i syre til op over begge ører. Det indbragte dengang præcis de 400 kroner, som det kostede at flyve med Spies til Mallorca, hvor det trods alt var sjovere at vælte sig i grisevester end at vælte rundt som grisebasser i muddergrøfter. Men inden turen hjem havde vi drukket os så fulde i rom og cola, at jeg bare ønskede, at flyet skulle dratte ned, ved tanken om alle de sorte løgne, jeg havde rodet mig ud i derhjemme.

For en grønskolling som mig med en meget lille selvværdsfølelse havde krykkerne og uniformen den fordel, at alle – både børn og folk, der var fire gange så gamle som mig selv – straks rejste sig op, når jeg trådte ind i busser og tog. Sikke dog en opmærksomhed, det pludselig gav mig dengang, inden jeg fik mit fjollede skæg (der dog aldrig har skaffet mig siddepladser), og sikke en respekt, danskerne dengang havde for både de svage og os, der bare spillede svage. Og hvilke ressourcer der ikke blev sat af til at ”reparere” de svage, så de igen kunne skyde på fjenden – hvem det så end måtte være. Mine to ugers ferie blev nu forlænget med en uges herligt ophold på militærhospitalet, hvor jeg pludselig befandt mig blandt ligemænd i en sjov ottemands fællestue med fantasistimulerende udsigt til sygeplejerskernes lejligheder på den anden side af Tagensvej.

Som fængselsfanger, der konspirerer om de bedste måder at udøve kriminalitet på, lå vi dagen lang her og udvekslede historier om at snyde

systemet for at slippe ud af militæret. Jeg mindes ikke, at nogen af de andre var virkelig syge, men jeg husker tydeligt, hvordan jeg var så tynget af min egen løgnehistorie, at jeg aldrig havde tillid nok til at dele den med de andre. Derfor var jeg genstand for en god portion medlidenhed, fordi jeg jo tilsyneladende var den eneste derinde, der rent faktisk var syg. Og med deres forfærdende historier om folk, de selv kendte, som virkelig led af diskusprolaps og var endt med at sidde i kørestol for livstid, skræmte de mig som drengen, der råbte ulv, til gradvis at tro på mine egne løgne og tage lægernes undersøgelser dybt alvorligt.

Efter et par angstfulde nætter i sygesengen havde de andre på stuen dog lært mig, straks den sidste sygeplejerske havde slukket lyset, at stable puder og ekstra dyner ind under dynen, så det så ud, som om vi sov. Derefter flygtede jeg hjem og overnattede hos Lotte. Når man betænker, hvor kort en nat i frihed vi fik ud af det, siger det lidt om, hvor højt mennesker skatter tanken om frihed, for de fleste arbejdende mennesker ville jo nok have værdsat friheden til at sove en hel nat højere. Vi skulle på grund af de store natlige distancer gennem staden løbe med syvmilestøvler på for at være tilbage inden morgenmaden klokken syv og lægernes stuegang om formiddagen. Under stuegangen lå vi alle som én og jamrede vores ihærdigt indstuderede klagesange efterfulgt af en rungende, befriende latter, så snart de hvidkittede havde forladt stuen igen.

Efter noget tid følte jeg, at de andre var for pjattede og uansvarlige, og i stedet lå jeg og lærte alle navnene på verdens statsledere udenad. I min naivitet tænkte jeg ikke over, at de fleste af disse ledere som bekendt var udskiftet efter blot fire til seks år, hvorefter jeg kunne starte forfra. Jeg fik dog også læst et par gode bøger i min indespærrede frihed, blandt andet den af Albert Camus med den meget sigende titel *Pesten*, om hvordan mennesker i kampen mod rotternes sygdom gradvis vikler sig ind i et lignende tab af frihed, som de desperat søger at flygte fra, ligesom vi nu gjorde det om natten. Hvor gik grænsen for min egen korruption af de menneskelige værdier, jeg var opdraget med? Jeg måtte tage stilling og vælge, og denne roman har muligvis været med til den nedbrydning af min psyke, der uundgåeligt fulgte i kølvandet på mit spind af løgne. Jeg

blev i al fald så overbevist om min egen sygdom, at da lægerne til sidst besluttede at indstille mig til operation, gik jeg med til det.

Det har næsten altid været kvinder, der optrådte som de frelsende engle i mit liv, og da jeg på en af mine natlige udflugter kom hjem og fortalte Lotte, at min diskusprolaps var blevet så meget forværret, at lægerne nu fandt det nødvendigt at operere mig og derefter indstille mig til øjeblikkelig kassation fra al videre militærtjeneste, kan det nok være, at hun fik mig på ret køl med en sergentværdig irettesættelse. Lotte var nemlig sygehjælper på Rigshospitalet og havde så meget indsigt i både rigtige sygdomme og mine foregivne ”sindssygdomme”, at hun fik mig overbevist om, at jeg skulle nægte operationen. ”Den operation er simpelthen for farlig,” sagde hun. ”Du kan risikere, at en disk virkelig trænger ud og ødelægger nervesystemet, så du bliver lam for livstid.” Om dette ville være tilfældet i dag, tør jeg ikke udtale mig om, men den tids lægekunst havde tydeligvis ikke indsigt nok til at gennemskue min ryggesløse historie.

Derfor var det et kæmpe nederlag at blive tvunget tilbage til den ufrihed, jeg havde følt mig så tæt på at undslippe. Væddemålet om ølkassen var glemt og irrelevant nu, hvor de andre var begyndt at blive nogle hårde negle som følge af den indoktrinering, der (vistnok) skal til for at forvandle unge, følsomme mænd til dræbermaskiner. Jeg kunne mærke, at jeg af angst for at blive afsløret i dette nye klima ikke kunne skvadronere over for mine soldaterkammerater om min herlige Mallorca-udflugt. Jeg følte mig derfor helt sat uden for deres nye holdånd, der nu tydeligvis var mere med end mod den militære korpsånd. Hvis jeg havde fået lidt hjælp fra de andre med et ”kom nu ud af din fjollede modstandskamp og hav det sjovt sammen med os andre!”, tror jeg godt, at de med min skrøbelige identitetsfølelse kunne have hjulpet mig ud af mit forehavende, hvor jeg for længst havde mistet orienteringen. Men jeg fik aldrig en sådan kammeratlig hjælpende hånd og var kommet så langt bagud med træningen, at jeg ikke bare kunne hoppe ind i gelederne igen. Det var lettere at fortsætte på cyklen bag de marcherende – i fuld udrustning som en Don Quixote på sin Rosinante – med krykken over skulderen som erstatning for et gevær og til grin og morskab for

alle. Outsiderrollen havde jeg altid befundet mig let i, men nu skulle jeg gennem hård militær træning lære at hærdes i den helt nye rolle som parodisk outsider.

Tiden, der nu fulgte, vil jeg uden sammenligning kalde den mest smertelige, glædesløse og spildte i mit liv. Kort efter blev vi nemlig overflyttet til Sandholmlejren, og da lægerne ikke kunne indstille mig til kassation, blev jeg overført til køkkentjeneste. Derfra blev jeg dog hurtigt kasseret af køkkenchefen, som ikke syntes, at en krykhusar var særlig velegnet til at snitte gulerødder. Da heller ikke værkstedskompaniet ønskede at tage mig i stiv arm, blev jeg til sidst overført til siddende kontortjeneste hos en eller anden oberst. Dengang som i dag kunne jeg dog kun skrive på et hakkebræt med én finger, så han opgav snart at sætte mig til større skriftlige opgaver. Men deri gjorde han en stor fejl, for når jeg virkelig brændte for noget, var der overhovedet ingen grænser for, hvad jeg kunne få ud af mit ene ben og ene finger. Så da jeg hurtigt blev træt af dagen lang at se på den uendelig langsomme viser på væggen, satte jeg mig, når han var ude på øvelser, til at skrive endeløse rækker af klagebreve over ”den uretfærdige behandling”, jeg var udsat for. Først til militære øvrighedspersoner, læger, kassationsdomstole og siden til Ekstra Bladet, hvilket viser – som jeg ser det i dag – at jeg virkelig følte mig overbevist om, at jeg var så syg, at jeg burde kasseres. Der gik dog lang tid, inden jeg nåede helt dertil. Det meste af tiden truede jeg bare med at gå til dem, der ”tør, hvor andre tier”, i den naive tro, at min sag var så rystende stor, at den ville få nogle af parterne til at rokke sig.

Nu hvor vi var kommet ud af rekruttidens prøvelser, så jeg på afstand de andres misundelsesværdige kammeratskab. Jeg anede ikke længere, hvem de var, da de havde fået deres rigtige navne tilbage frem for numre. Og nu hvor vinteren kom, fornemmede jeg blot, at de stod og grinede ad mig, når jeg skvattede rundt på de isglatte pladser mellem husene under mine udsigtsløse sisyfosvandring. Den eneste, jeg husker, der nogensinde snakkede med mig, kom blot for at sige: ”Du skal da ikke gå og tro, at du har det så slemt endda. Erling (hvis nummer, jeg ikke engang huskede, skønt han var fra vores tidligere stue) har lige fået benet amputeret, efter at der gik ”stødkræft” i det under en øvelse.” Jeg anede ikke,

hvad det var for en slags kræft, eller om det blot var en soldaterhistorie, men vedkommende var i al fald ikke at finde blandt os mere. Og historien, som jeg først 50 år efter fik bekræftet, gav mig naturligvis yderligere skyldfølelse over at have råbt ”ulv” så længe, at de højere magter uden tvivl snart ville straffe mig med en virkelig diskusprolaps – en angst, jeg har bevaret til den dag i dag.

Jeg ville være fri, men jeg var blevet fange i mit eget spil. Selv over for mine forældre måtte jeg fortsætte løgnene og gå rundt på krykker under besøg i præstegården. Min mor var stærkt bekymret, men jeg fandt aldrig ud af, om min far helt troede på mig, efter alle de gange, jeg havde tilkaldt lægen i gymnasietiden, når jeg ikke havde fået lavet hjemmearbejdet til tiden. Læge Munck vidste altid udmærket, hvad det drejede sig om, da jeg havde leget så meget i lægeboligen med hans egen lige så dovne søn. Men i Livgarden havde jeg ikke samme fortrolige forhold til lægerne, og da jeg anså min far som en lille smule militærgal – han var i al fald i hjemmevernet – turde jeg ikke bekende kulør derhjemme, hvilket gjorde utrolig ondt.

Skæg og blå briller

Så Lotte var efterhånden den eneste, jeg kunne være ærlig over for i min ubodelige ensomhed. Heldigvis måtte vi efter rekruttiden sove hjemme hver anden nat, og uden disse fristunder var jeg uden tvivl brudt sammen. I vores lille hjem i Lyngby kunne jeg straks lægge krykkerne fra mig, så snart jeg havde humpet de 900 meter fra stationen og kæmpet mig gennem havelågen, som hver dag var spærret af den ventende husejer – en gammel, sjofel mand i samme ensomhed. Han ville altid snakke om sex med mig og stod med cigarstumpen i de savlende mundvige og underholdt mig med sine fantasier om at smøre Lotte ind i flødeskum og slikke hende af. Da han vidste besked om min bedrageriske adfærd, gjorde han mig til lidt af en sexslave af sine forestillinger, idet jeg ikke bare turde feje ham til side af frygt for at støde ham, så han ville ringe og afsløre mig over for militæret. Som han halvt spøgende og halvt truende sagde: ”Så kan jeg jo få Lotte for mig selv.” Da han var

Med Lotte og den længe hår, jeg havde, inden forældre og militær i uskøn forening forsøgte at ensrette mig. Mit ”slips” er en lang rød vimpel fra et enormt ”Hammer og passer”-skilt – DDR’s statsvåben, som jeg yderst dumdrigt havde smuglet ud efter at have stjålet det under højskolens besøg i et østtysk partihovedkvarter. Skiltet hang i vores lejlighed i Lyngby.

Med Lotte hjemme i præstegården juleaften i 1966 ved siden af farmor og overfor mor, som blev i godt humør af min muntre kæreste.

gammel og gik med stok, følte hun sig ikke truet af ham og var modsat mig skrap nok til at sætte ham på plads. Når han vidste besked, skyldtes det, at jeg efter fyraften ikke kunne holde ud at gå med krykker. Så jeg blev mere og mere dristig og begyndte at gå med falsk skæg, solbriller og anden forklædning frem for uniformen, som jeg hadede.

Efter højskolen var jeg også begyndt at dyrke den nye franske filmbølge med Godard, Truffaut, Chabrol, Resnais og den mere politiske italienske neorealismes instruktører som Fellini, De Sica, Visconti og Rossellini. De film blev for det meste kun vist i små, obskure biografier som Camera på Sønder Boulevard, Carlton på Vesterbrogade og Reprisetatret i Holte, hvor der ikke var så store chancer for at blive genkendt af militærfolk. Men det pinte mig, når jeg undertiden mødte gamle venner fra højskolen, at jeg ikke turde give mig til kende i min skæg-og-blå-briller-ekvipering, men jeg tog aldrig nogen chancer. Enkelte gange var det ved at gå galt. Da jeg en aften var i Bellevue Teatret med Lotte, kom vi til at sidde lige bag ved en af mine løjtnanter. Selvom jeg var i forklædning, fik jeg næsten intet ud af filmen, fordi jeg sad med bøjede hoved hele tiden af – givetvis irrationel – frygt for, at han pludselig skulle vende sig om. Samtidig husker jeg, hvor overrasket jeg var over, at nogen i militæret overhovedet var interesseret i noget kulturelt. Selv gik jeg som en Rasmus Modsat imod militærets antiintellektualisme ved at kaste mig helhjertet ud i tidens nye bølger af venstresnoet kultur – om ikke andet som befriende inspiration til selv at holde hovedet oven vande midt i min vanvittige kamp. Jeg kan ikke andet end se det som udtryk for et eller andet behov for at sætte mig selv over militæret ved at finde et lille ståsted, hvorfra jeg magtede at se ned på alle krigsidioterne. For skønt jeg siden har bevaret en stor interesse for kunsthistorie, er det nok så afslørende, at jeg i samme periode gik til en række forelæsninger hos Klaus Rifbjerg på universitetet, skønt jeg aldrig havde interesseret mig for poesi og endog havde skulket fra hans pligtlæsning i gymnasiet, *Den kroniske uskyld*. Jeg har siden haft at gøre med så mange grupper af mennesker og altid formået i høj grad at leve mig ind i deres verden, at det er et nederlag for mig, at jeg i den grad lukkede mig inde, så jeg ikke var i

stand til at åbne op for og prøve at forstå militæret. I det mindste for at få noget ud af denne spildte tid.

En grund til min negativitet var også, at jeg i min kedsomhed var begyndt at læse aviser. Ikke blot min chefs Berlingske på kontoret, men i min fritid haltede jeg ud til et værested for soldaterne lige uden for lejren, hvor de både havde Politiken og Information. Her sad jeg en dag og læste en kronik af Ole Wivel om Vietnamkrigen, hvor præsident Johnson på det tidspunkt havde optrappet til over en halv million amerikanske soldater. Jeg havde endnu ingen mening om, hvorvidt dette var godt eller dårligt, men det, der opbragte mig voldsomt, var Wivels beskrivelse af det uforholdsmæssigt store antal sorte soldater, der blev dræbt, og amerikanernes racistiske holdning over for de vietnamesiske ”gooks”. Da det var det samme dehumaniserende sprog, jeg allerede selv havde reageret på i det danske militær, forstærkede det min afstandtagende holdning og mit ønske om at komme ud.

Men alle mine skrivelser til øvrigheden syntes at være forgæves. Der var åbenbart gået kludder i kommunikationen mellem læger, kassationsdomstol og militær, og i dag kan jeg godt se, at det, jeg som ung oplevede som en endeløs, stillestående tid inden for militærets tunge bureaukrati, kun var en døgnfluesag. Hvorfor i alverden skulle de også skynde sig med mig, når værnepligten var så lang?

Men en dag så jeg en pludselig chance for at få min sag frem i lyset. Arveprins Knud skulle komme og inspicere kompagniet, og det var så stor en begivenhed, at alle blev kommanderet ud på pladsen – syge som raske. Da jeg med min krykke ikke havde lært at indordne mig i geledder – og stadig ikke har – sørgede jeg for at mase mig så langt frem på den synlige venstre flanke, at hans kongelige højhed ikke ville kunne undgå at se mig. Jeg tænkte, at med pressen, der var til stede, ville det være et så pinligt syn med denne vanføre soldat, at enten pressen eller arveprinsen ville klage over det og få sat skub i min kassation. Med et fast blik stod jeg i så hængende og sølle en skikkelse, jeg kunne mande mig ned til, og forsøgte at fange arveprinsens øjne. Men forgæves. Hele tiden stod han og så til højre, næsten demonstrativt som for at undgå mig. Endnu

et knust håb. Det var på det tidspunkt, jeg begyndte at skrive til Ekstra Bladet.

En af de forviklinger, der trak frigørelsesprocessen i langdrag, var, da en løjtnant indberettede, at han havde set mig løbe efter bussen med min krykke under armen – et rygte, der også gik blandt mange menige. Så måtte jeg indkaldes til endnu et forhør. Uden videokameraer og digi-talkameraer var det den enes ord mod den andens, og heldigvis kunne jeg indkalde vidner til min forklaring. Sagen var, at når vi ankom med toget til Allerød station om morgenen, styrtede alle soldaterne over til den ventende bus i kampen om de få sæder, så de kunne få yderligere en lille en på øjet. I min haltende tilstand blev jeg træt af altid at komme sidst og stå op, for modsat civile i bybusserne demonstrerede soldaterne ingen pli med at rejse sig for de svage. Derfor fik jeg en særlig aftale med togkonduktøren, som gav mig lov til som den eneste soldat at gå op i førsteklassekupéen, som lå forrest i toget. På den måde fik jeg en vognlængdes forspring i forhold til de andre, hvorfor jeg altid til deres forundring sad på min plads i bussen, når de ankom. Da ingen i vintermørket og forvirringen så mig komme humpende fra 1. klasse, gik indbildningsevnenes rygter derfor om, at jeg måtte have løbet med krykken under armen.

Først da en lang og kedsom vinter var gået sin haltende gang, blev jeg omsider indkaldt til kassationsdomstolen. Her skulle jeg underskrive en hel masse uforståelige papirer, før de langt om længe – efter otte måneders hård kamp, eller snarere lidelse – lod mig slippe som en fri mand. Skønt jeg kom ud et halvt år før de andre, havde omkostningerne været så store, at jeg i min isolation fra de andre nu hverken havde vundet væddemålets ølkasse eller fryden ved at dele den med dem.

En toværrelses med låg på

Jeg glemmer aldrig dette glædens forår. Lotte fejrede begivenheden med et lækkert måltid, og krykkerne blev hængt i kors over døren med min militærskråhue sømmet midt imellem. Som reaktion mod alt det militære væsen var jeg begyndt at gå op i den hyggelige indretning af vores

lille hjem med nipsting og undulat, og jeg dyrkede småborgerligheden som aldrig før eller siden. Når min familie kom på besøg, beundrede de gardinerne, vi havde hængt op, eller jeg viste barnligt og demonstrativt, hvordan den blå sovesofa, vi havde købt, kunne foldes ud i stuen, når vores ven Thorkild fra højskolen kom på besøg og overnattede. ”Hold kæft, Jacob, hvor er du blevet småborgerlig,” grinede han. Det stak godt nok, når det kom fra ham, og hans bemærkninger var uden tvivl medvirkende til at styre mig væk fra denne nye livsform, som jeg under mit langtidsfangenskab havde opfattet som frihed. Men i 1967 var hele Vestens ungdom jo begyndt at gøre oprør mod netop denne livsstils ufrihed, og Amerikas sorte satte byer i brand i deres oprør mod den selvtilstrækkelige livsforms ghettoisering af dem.

Mange husker, hvad de gjorde på den eller den givne dag, når nye, oprørske toner fra Beatles, Rolling Stones, Doors eller Cream udkom. Men mere end nogen anden forbinder jeg Procul Harums eviggænger ”A Whiter Shade of Pale” med dette forår, idet Lotte spillede dens vidunderlige klassiske orgelspil uafbrudt på sin lille rejsegrammofon, fra den udkom i maj det år. Lotte og jeg holdt utrolig meget af hinanden, og jeg lavede små smalfilm af hende, når hun om søndagen livsglad og sexet dansede i sin røde kjole den lange vej til bageren hinsides motorvejen efter morgenbrød, som vi sad på altanen og spiste i vores råhygge over avisen med den blå undulat pippende på vores skuldre. Men vores hjemmehyggende idyl blev også udfordret udefra, da vi havde haft Lottes belgiske ven Paul på besøg, og denne dybt følsomme, intellektuelle poet i sit eget oprør mod tidens stramhed ugen efter kastede sig ud foran et tog.

I min kærlighed til hende kan det undre mig, at vi brød op, men da vi sommeren forinden havde besluttet os for at flytte sammen, havde vi samtidig givet hinanden et løfte om, at vi kun skulle bo sammen i et år. I tidens ånd efter Krogerup og inspirationen fra Thorkilds rejser, måtte vi endelig ikke binde os for stærkt. Vi var bare 20, og nu hvor årsdagen for vores højtidelige løfte om opbrud kom, var vi blevet så stærkt knyttet til hinanden – ikke mindst af vores fælles kamp mod militæret – at jeg husker, hvordan jeg sad med Lotte på skødet, mens vi begge græd som piskede, fordi det nu skulle være slut. Vi gav begge udtryk for ønsket om

Lotte elskede blomster og dansede altid søndag morgen syngende til bageren efter morgenbrød – tit barfodet.

Smalfilm om mit første borgerlige hjem hos Lotte med hendes Piphans og belgieren Paul, som kastede sig i døden foran et tog et par dage efter besøget.

Morgenmad om søndagen på balkonen på Peter Rørdams Vej 50.

Altid gjorde hun rent. Her ved radioen fra mit barndomshjem til "A Whiter Shade of Pale" på grammofonen. Lotte står og pudser den gamle radio, som fulgte mig lige fra fødslen.

”at komme videre”, men jeg tror godt, at Lotte på det tidspunkt kunne have ladet sig overtale til at bryde løftet, vi havde givet hinanden. Uden at jeg på noget tidspunkt havde følt mig hæmmet eller bundet af hende, var jeg utvivlsomt mest offer for nogle ikke nærmere definerede frihedsdrømme, uden at disse på nogen måde udmøntede sig i konkrete steder, jeg ønskede at flytte hen, andre kærester eller udtænkte rejseplaner. Jeg var, tror jeg, bare et uskyldigt offer for tidens gryende frihedsdrømme verden over. Da jeg havde været meget langsom om at vågne til den seksuelle verden, som Lotte på højskolen jo havde forført mig ind i, var vi begge mest bekymrede ved udsigten til at skulle miste dette. Derfor aflagde vi på stedet et nyt løfte over for hinanden om, at ligegyldigt hvad der skete, og hvem vi i fremtiden skulle være sammen med, skulle vi mødes hvert tiende år og være seksuelt sammen igen. Det løfte holdt vi i mange år, selvom vi i den første tid med andre kærester snød lidt, da vi simpelthen ikke kunne holde os fra hinanden i så lang tid.

Gennem årene er jeg blevet endnu mere bevidst om, hvor anderledes mit liv kunne have formet sig, hvis ikke Lotte havde fået mig til at nægte den operation på Rigshospitalet. Det er ikke til at vide, hvad der kunne være sket, hvis jeg havde fået den. I værste fald kunne jeg være blevet lammet på en måde, så jeg hverken ville have drømt om eller været i stand til at gå på landevejen som vagabond i fem år. Under alle omstændigheder ville jeg have været ude af stand til under mit senere liv som foredragsholder dagligt at slæbe ni kasser på 32 kilo ind og ud af skoler og universiteter – og ofte op på fjerde etage i danske skoler, hvor ingen i modsætning til i Amerika springer til med en hjælpende hånd.

Da jeg 45 år efter vores opbrud sad i sommerhuset og skrev disse linjer om Lotte, blev jeg til sidst så sentimental, at jeg ringede til hende i København for at invitere hende op i sommerhuset til brainstorming. Så kunne vi jo samtidig lige få overstået vores 10-årsløfte, eftersom vi var gået over tiden. Men der kom intet svar, skønt jeg vidste, at hun altid var hjemme. Derfor sms'ede jeg til hendes bror, Ulrik, og fik denne frygtelige besked retur: ”Tak for din kærlige omsorg for Lotte. Lotte valgte at forlade os i forrige uge. Hendes børn stod for begravelsen, som var enkel og smuk, og jeg havde ikke åndsnærværelse nok til at give dig besked.

Jeg talte med hende et par dage inden, og hun var helt afklaret. Kærlig hilsen Ulrik.”

Jeg var i totalt chok og sad tåreblændet i tre dage og stirrede ud i luften, ude af stand til at skrive videre. Jeg var ramt af skyldfølelse, især nu hvor det under skriveriet var gået op for mig, hvor meget jeg skyldte Lotte. Mens hun havde været en frelsende engel for mig i mit livs værste prøvelse og derved havde hjulpet med at gøre hele mit liv siden til en succes, havde jeg fuldstændig svigtet hende under hendes langsomme nedstigning til et liv i helvede. Gennem årene var hun blevet mere og mere drikfældig. Hvert tiende år tog jeg hende med på kortere foredragsturnéer som foreskrevet, men samværet blev mere og mere trist. I de sidste år lod hun mig ikke komme ind i lejligheden, hvorfra en stram lugt trængte ud, men stod blot skamfuld og overvægtig i badekåbe og snakkede med mig på trappeopgangen – også når hun selv i nød havde ringet efter mig – et råb om hjælp, som gav mig endnu mere skyldfølelse over at rejse verden rundt og prædike om at være noget for andre, mens jeg selv svigtede det menneske, som havde gjort det hele muligt for mig.

Mine fordomme over for alt, hvad der lugtede af militær, blev kun stærkere i tiden efter Lottes beskyttende vinger, hvor vores militære allierede i Amerika blodigt svigtede deres egne demokratiske idealer i Vietnam. Men tiden heler alle sår, og i de efterfølgende år kom jeg på en befriende rejse væk fra mine nagende fordomme over for militæret, da jeg besluttede at tage med på en pansret amerikansk mandskabsvogn under befrielsen af Kosovo i 1999. Under amerikansk beskyttelse ankom jeg til landet for sammen med CARE og de første tilbagevendende albanske flygtninge fra Makedonien at genopbygge de nedbrændte huse. I denne etniske konflikt, hvor jeg ikke kunne forholde mig passivt til, at Europas kristne havde myrdet 80.000 muslimer på Balkan, gav det mening at være med som væbnet ”beskyttende engel” for de hjemvendende flygtninge, når de søgte efter deres slægtninge i massegravene. Her begyndte jeg – ligesom da jeg deltog under den amerikanske befrielse af Haiti et par år før – for alvor at værdsætte betydningen af ”fredsbevarende styrker” og blev især en stor beundrer af, hvor godt de danske styrker med stor indlevelse forsøgte at skabe forsoning i en af de mest

Jeg var sammen med de ængstelige, hjemvendte flygtninge, når de ofte fandt deres slægtninge i massegrave.

betændte konfliktzoner. Det var derfor også for mig en slags forsoning nu endelig at ”integrere” mig med de danske Jenser i deres kampvogne og for første gang med stolthed bære (deres) våben.

Ligeså kan jeg, med den stolthed, som gamle gardister på en eller anden måde indpodes med, ikke andet end udtrykke lidt hoffærdighed over, at Livgarden i dag er blevet Danmarks måske mest vellykkede integrationsprojekt. De færreste er klar over, at dronningen beskyttes af et uforholdsmæssigt stort antal muslimer!

Men først i 2016 blev jeg fuldstændig integreret med mine tabte kammerater i Livgarden, da de inviterede mig med til vores 50-års jubilæum. Det blev en kæmpe oplevelse. Aftenen før skulle nogle af os mødes på deres gamle mødested, Hviids Vinstue. Jeg kom i god tid og blev straks kaldt over til et bord udenfor med gamle mænd. ”Gudskelov, at de genkender mig, for jeg kender ingen af dem,” tænkte jeg. De bestilte omgående fadøl til mig og begyndte at stille spørgsmål om mit liv, og der gik nok en halv time, inden det gik op for mig, at det ikke var mine gamle soldaterkammerater, men blot nogle, der genkendte mig af andre grunde. Ærgerligt, at jeg måtte bryde op, for de var rigtig søde og spændende

I denne by, Čabra, som serberne havde jævnet næsten fuldstændig med jorden, var jeg stolt over at se de danske soldater beskytte de overlevende muslimer imod Mitrovica-områdets stadig hadske serbere. Bag min jeep ses genhusningsteltene og et af de få næsten intakte huse.

Bag mig marcherer min gamle køjeoverligger, "210", fra Esbjerg. Jeg kender stadig ikke hans navn.

bankfolk og lignende. Så måtte jeg ind og starte forfra med de rigtige, som jeg heller ikke kunne genkende.

Jeg havde taget notesblok med for at høre, hvordan de havde opfattet hele mit nederlag i Livgarden. En af dem påstod, at han kunne huske, hvordan jeg en dag var mødt op med min krykke, men overbelæsset med alle de idrætsmærker, jeg havde erhvervet, mens jeg var i Livgarden. "Det er i hvert fald en skrøne," sagde jeg, "for jeg var alt for kalkulerende i mit forsøg på at blive smidt ud af militæret til at være så dum." En fra Varde påstod også, at han havde forelsket sig i min kæreste i gymnasietiden, Ingrid, som han ikke kunne få på grund af mig. Men da han så kom på stue med mig i Livgarden og hørte, at jeg havde fået en ny kæreste, var han i det skjulte blevet kæreste med Ingrid, som jeg troede gik derhjemme og ventede på mig. Jeg skrev samme aften en mail til Ingrid, hvor jeg beklagede mig over, hvordan hun dog kunne være så utro over for en soldat, mens han drog i krig for sit land. Jo, der kom mange sjove sandheder frem. Men den største oplevelse var nok den store

parade næste dag på pladsen foran Gothersgade kaserne. Her fik jeg lov til at vise, at jeg i de mellemliggende år havde integreret mig så godt med militæret, at jeg nu var i stand til – uden krykke og cykel – at marchere rundt med de andre. Takten var den sværeste, men jeg var så heldig at komme til at gå lige bag ved vores gamle oberst, Preben Holkjær, så jeg straks af gammel vane og respekt faldt i takt for ikke at snuble over den nu 85-årige mand. Ham havde jeg dog også for længst sluttet våbenhvile med, idet han som ledende Venstremand i Allerød nogle år før havde arrangeret en debat mellem Søren Pind og mig, hvor det gik op for mig, at det faktisk var denne nu elskværdige herre, der havde terroriseret mig ud af Livgarden. Nu var vi alle blevet ét stort fællesskab, der holdt pæne taler for ham under den stilfulde frokost i officersmessen. Og således endte vi alle – som gamle mænd – med at blive lykkeligt integrerede.